

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Українсько-угорський навчально-науковий інститут
Кафедра історії Угорщини та європейської інтеграції

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Українсько-угорський навчально-
науковий інститут
(назва факультету)

Шпеник О.О.

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 20 ____ року

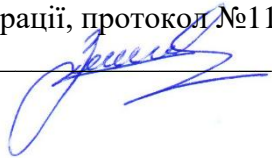
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Внутрішньополітичний розвиток країн ЦСЄ»

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	29 Міжнародні відносини
Спеціальність	291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Освітня програма	Країнознавство (мова викладання фахових дисциплін – угорська)
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська/угорська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Внутрішньополітичний розвиток країн ЦСЄ**» для здобувачів вищої освіти галузі знань 29 Міжнародні відносини 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії освітньої програми Країнознавство (мова викладання фахових дисциплін – угорська)

Розробник:

Павлишин Л.В., к.і.н., доцент кафедри історії Угорщини та європейської інтеграції

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри історії Угорщини та європейської інтеграції, протокол №11 від «20» червня 2025 р.,
Завідувач кафедри Ласлов ЗУБАНИЧ

Схвалено науково-методичною комісією Українсько-угорського навчально-наукового інституту, протокол №5 від «24» червня 2025 р.,
Голова науково-методичної комісії Оксана ТАЛАБІРЧУК

© Павлишин Л.В., 2025 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2025 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК.24 Внутрішньополітичний розвиток країн ЦСЄ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	3-й	
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –	5-й	
	Лекції:	
	Практичні (семінарські):	
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: письмова та усна	Самостійна робота:	
	60	

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Внутрішньополітичний розвиток країн ЦСЄ» вивчає умови та чинники трансформації політичних інститутів в умовах переходу від авторитаризму до демократії на прикладі країн ЦСЄ.

Метою дисципліни є ознайомлення здобувачів з теоретичними засадами внутрішньої політики, еволюцією основних етапів демократичного транзиту країн ЦСЄ крізь призму процесу їх інтеграції до Європейського Союзу.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Внутрішньополітичний розвиток країн ЦСЄ» є:

- вміти самостійно аналізувати ситуацію в країнах світу на основі інформації політичного, історичного, економічного, культурного, правового характеру;
- з'ясувати особливості переходу від авторитарної моделі до демократії в країнах ЦСЄ;
- проаналізувати еволюцію основних соціополітичних поділів у країнах ЦСЄ;
- виявити інституційну та функціональну багатоманітність інституту глави держави в країнах ЦСЄ;
- розкрити роль та значення інституту парламенту в країнах ЦСЄ;
- проаналізувати багатоманітність виборчих систем та їхній вплив на політичні інститути країн ЦСЄ;
- окреслити основні тенденції формування та трансформації партійних систем країн ЦСЄ;
- з'ясувати головні особливості інтеграції країн ЦСЄ до Європейського Союзу.
- аналізувати офіційну діяльність глав держав і урядів, депутатів та виборчих кампаній з метою реалізації національних інтересів держав.

Відповідно до освітньої програми, вивчення даної дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

1) **Інтегральна компетентність.**

Здатність розв'язувати складні теоретичні та практичні задачі та проблеми в сфері міжнародних відносин та зовнішньої політики, здійснювати аналіз міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що передбачає застосування теорій міжнародних відносин, зовнішньої політики та міжнародних комунікацій та використання міждисциплінарних та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин.

2) **Загальні компетентності:**

ЗК – 01 Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина України

ЗК – 03 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК – 04 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК – 05 Здатність працювати в міжнародному контексті

ЗК – 07 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК – 11 Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК – 12 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК – 13 Здатність бути критичним і самокритичним.

3) **Спеціальні (фахові) компетентності:**

СК – 01 Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК – 02 Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК – 03 Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК – 06 Здатність застосовувати засади дипломатичної та консульської служби, дипломатичного протоколу та етикету, уміння вести дипломатичне та ділове листування (українською та іноземними мовами).

СК – 07 Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, а також місце в них України.

СК – 08 Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК – 09 Здатність застосовувати знання характеристик розвитку 9 країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

СК – 10 Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.

СК – 11 Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальної дисципліна «Внутрішньополітичний розвиток країн ЦСЄ» вивчається у п'ятому семестрі першого (бакалаврського) рівня, тому передбачає вивчення у даній освітній програмі таких дисциплін:

ОК.07	Загальна історія держави і міжнародного права зарубіжних країн
ОК.08	Основи міжнародно-політичних досліджень
ОК.09	Економічна географія світу

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти програмних результатів навчання відповідно до стандарту вищої освіти зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньої програми «Країнознавство»:

ПРН – 01 Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

ПРН – 02 Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.

ПРН – 09 Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, і з використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

ПРН – 11 Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Політична трансформація країн Центрально-Східної Європи.

1. Вступ до курсу «Внутрішньополітичний розвиток країн ЦСЄ»
2. Еволюція понять Центральна Європа та Центрально-Східна Європа.
3. Теоретико-методологічні засади дослідження, чинники та особливості внутрішньополітичної трансформації постсоціалістичних країн ЦСЄ.
4. Значення перебудови та гласності для формування опозиційних настроїв та інститутів.
5. Головні моделі переходу від авторитаризму до демократії в країнах ЦСЄ.
6. Парламентська/напівпрезидентська форма правління, особливості конституювання в країнах регіону.

Тема 2. Соціополітичні поділи в країнах Центрально-Східної Європи.

1. Специфіка соціального та політичного поділів у країнах ЦСЄ.
2. Індикатори сформованості соціополітичного поділу. Стадії формування соціополітичних поділів.
3. Структура змін основних груп населення у післявоєнний період. Особливості еволюції партій лівого спрямування.
4. Чинники політичного протистояння в країнах ЦСЄ.

Тема 3. Етнічна та релігійна складова у внутрішньополітичних процесах країн ЦСЄ.

1. Місце етнічних меншин у політичному просторі країн ЦСЄ. Політичний формат протистояння на етнічній основі в країнах ЦСЄ.
2. Релігійна складова в суспільно-політичних процесах країн ЦСЄ.
3. Особливості партій християнсько-демократичного спрямування. Територіальна складова політичних відносин.

Тема 4. Інститут глави держави у країнах Центрально-Східної Європи

1. Особливості функціонування монархів як глав держав у країнах ЦСЄ.
2. Історичний досвід інституту президента в країнах ЦСЄ.
3. Спільні та особливі вимоги до кандидатів на посаду президента. Способи обрання та терміни перебування президентів на посаді.
4. Обсяги повноважень президентів у системі взаємин: президент – парламент – прем'єр-міністр (уряд).
5. Рівень політичної ваги президента в умовах парламентської та напівпрезидентської форм правління. Інструменти вимірювання сили президентів.

Тема 5. Порівняльна характеристика парламентів країн Центрально-Східної Європи.

1. Парламент як інститут представництва. Спільні й особливі вимоги щодо: кандидатів у депутати, імперативного мандату, парламентського імунітету, індемнітету, права на конфіденційну інформацію, винагороду та привілеї.
2. Роль і значення голів парламентів, зіставлення обсягів їхньої компетенції. Позиція керівних органів парламентів. Головні особливості парламентських комітетів і комісій: цілої палати, постійних, тимчасових, спільних у випадку двопалатних парламентів.
3. Аналіз партійних фракцій у діяльності парламентів країн ЦСЄ.
4. Засади формування та повноваження верхніх палат у двопалатних парламентах країн ЦСЄ. Особливості симетричної та асиметричної конструкцій двопалатних парламентів.
5. Характеристика законодавчої і контрольної функцій парламентів. Феномен вотуму недовіри та довіри. Роль запитань та інтерпеляцій.

6. Поняття парламентської опозиції, її індикатори та функції. Особливості конструкцій парламентської опозиції в умовах: однопартійного уряду більшості, коаліційного уряду більшості, однопартійного уряду меншості та коаліційного уряду меншості в країнах ЦСЄ.

Змістовий модуль 2

Тема 6. Порівняльна характеристика урядів країн Центрально-Східної Європи

1. Посада глави уряду за парламентської та напівпрезидентської форм правління у країнах ЦСЄ.
2. Чинники, які визначають обсяг повноважень/сили прем'єр-міністра. Тенденції й особливості зміни статусу прем'єр-міністрів у країнах ЦСЄ.
3. Основні підходи щодо сутності поняття кабінет у європейських країнах. Структура кабінетів. Особливості технічних та партійних кабінетів у країнах ЦСЄ.
4. Взаємозв'язок кабінету та парламенту. Специфіка позиції урядового кабінету в умовах напівпрезидентської та парламентської форм правління. Типологія кабінетів на підставі кількості політичних партій та рівня підтримки у парламенті.
5. Різноманітність конструкцій коаліційних урядів. Чинники, які зумовлюють формування та діяльність урядів меншості у країнах ЦСЄ.
6. Стадії формування урядів. Роль глави держави в процесі формування кабінету.
7. Поняття урядової стабільності та її індикатори. Вимір ефективності урядової діяльності у країнах ЦСЄ.

Тема 7. Вибори та виборчі системи в країнах Центрально-Східної Європи

1. Еволюція виборів і виборчих систем у країнах ЦСЄ в процесі демократичного транзиту. Відповідність досвіду проведення виборчих кампаній чинним міжнародним стандартам демократичності виборів.
2. Головні процедури виборчої кампанії і їх значення в забезпеченні демократичності виборів.
3. Оцінка політичних наслідків виборчих систем у країнах ЦСЄ. Визначення рівня пропорційності або диспропорційності виборчих систем у регіоні.
4. Чинники, які сприяють зменшенню рівня диспропорційності виборчої системи в країнах ЦСЄ.

Тема 8. Місце партій і партійних систем у країнах Центрально-Східної Європи

1. Історичні особливості розвитку політичних партій у країнах ЦСЄ.
2. Значення партій країн Західної Європи задля формування політичних партій у країнах ЦСЄ. Значення опозиційних рухів для становлення нових політичних партій.
3. Феномен урядової партії за умов парламентської та напівпрезидентської форм правління.
4. Засади внутрішньопартійної демократії, їх екстраполяція на демократичну функцію політичної партії у країнах ЦСЄ.
5. Значення системи партійного фінансування для внутрішньопартійної демократії.
6. Поняття партійної системи. Типології партійних систем, їх відображення на підставі аналізу емпіричного досвіду партій країн ЦСЄ.
7. Трансформація показників індексів ефективної кількості політичних партій, двопартійності, мінливості, а також класового голосування.
8. Головні тенденції змін у характеристиці лівих, центристських та правих політичних партій. Ідеологічне позиціонування партій та партійних систем країн ЦСЄ.

Тема 9. Процес європейської інтеграції країн Центрально-Східної Європи

1. Історичні чинники та передумови інтеграції країн ЦСЄ до спільного європейського простору.
2. Позиція Європейського Союзу стосовно інтеграції у нього країн ЦСЄ.
3. Критерії вступу країн ЦСЄ до Європейського Союзу.
4. Інституційні форми регіональної співпраці країн ЦСЄ.
5. Значення фондів у процесі інтеграції. Суспільні очікування.
6. Вступ країн ЦСЄ до НАТО та значення для поширення співпраці з Європейським Союзом.

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання (денна, заочна)					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	індивідуальна	самостійна робота
1-й семестр						
Модуль 1.						
Тема 1. Політична трансформація країн Центрально-Східної Європи.	4	2	2			
Тема 2. Соціополітичні поділи в країнах Центрально-Східної Європи.	4	2	2			
Тема 3. Етнічна та релігійна складова у внутрішньополітичних процесах країн ЦСЄ.	4	2	2			
Тема 4. Інститут глави держави у країнах Центрально-Східної Європи	4	2	2			
Тема 5. Порівняльна характеристика парламентів країн Центрально-Східної Європи.	4	2	2			
Разом за модуль	20	10	10			
Модуль 2.						
Тема 6. Порівняльна характеристика урядів країн Центрально-Східної Європи	4	2	2			
Тема 7. Вибори та виборчі системи в країнах Центрально-Східної Європи	4		4			
Тема 8. Місце партій і партійних систем у країнах Центрально-Східної Європи	4	2	2			
Тема 9. Процес європейської інтеграції країн Центрально-Східної Європи	4	2	2			
Разом за модуль	16	6	10			
Разом за семестр	36	16	20			

6. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: практичний, ініціативного самонавчання, ілюстративний, тренувальний та інформаційний. Навчально-методичне забезпечення і консультування самостійної роботи здійснюється через університетське віртуальне навчальне середовище. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється за чотирибальною національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно); 2-рівневою національною шкалою: зараховано/незараховано; 100-бальною та шкалою ECTS (A, B, C, D, E, F, FX) .

Форми оцінювання:

- усно-письмове опитування;
- тестова перевірка;
- модульна контрольна робота;
- залік.

Форми поточного контролю:

- Перевірка виконання практичних робіт у робочих зошитах (письмові відповіді на питання, складання схем, таблиць тощо);
- Усне опитування на семінарах;
- Підготовка презентацій;
- Ситуаційні завдання;
- Складання словнику незнайомих термінів.

Інтегровані вимоги до знань та вмінь з навчальних модулів: навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з двох класичних навчальних модулів, кожен з яких є логічно завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

7. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Форма модульного контролю: після виконання програми змістового модулю у визначений деканатом термін здійснюється поточний модульний контроль у вигляді письмової контрольної роботи або тестування, який оцінюється у межах від 1 до 50 балів. Якщо з об'єктивних причин здобувач не прийшов на модульний контроль у визначений термін, то він має право за дозволом деканату пройти його протягом двох тижнів після виникнення заборгованості.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен. Оцінювання навчальних досягнень та практичних навичок здійснюються за 100 бальною системою. Загальна кількість балів за семестр з навчальної дисципліни складається із середнього арифметичного балу за модулі та балів за поточний контроль.

У разі отримання позитивної підсумкової оцінки за модулі здобувач має право відмовитися від складання іспиту. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. При умові, що здобувач(ка) хоче покращити підсумкову оцінку за модуль із дисципліни, він (вона) має скласти іспит. При цьому результати поточного контролю не враховуються.

Якщо здобувачем відвідано менше 50 відсотків занять, то систематичність та активність роботи оцінюється в 0 балів.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Критерії оцінювання підсумкового контролю

Семестрова оцінка виставляється або за результатом модульного контролю (наприклад, здобувач за результатом модульного контролю набрав 75 (за шкалою ECTS – «С» – за національною шкалою – «добре»), або підсумкового контролю.

Якщо в результаті поточного оцінювання або підсумкового контролю за модулем отримано більше **60 балів**, здобувач має право не складати іспит з дисципліни. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка.

Якщо в результаті підсумкового оцінювання отримано менше **60 балів**, здобувач зобов'язаний складати іспит з дисципліни. У разі, коли відповіді під час заліку оцінені менш ніж **60 балів**, він (вона) рахуються такими, що не склали іспит. При цьому результати поточного контролю не враховуються.

Умови допуску здобувача до підсумкового семестрового контролю: виконання всіх практичних робіт; наявність конспекту усіх лекцій; виконання поточних модульних контролів.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

- технічні засоби: мультимедійний проектор, дошка.
- Необмежений доступ до мережі Інтернету.
- Наукова бібліотека, читальні зали.
- Віртуальне навчальне середовище Moodle.
- Навчальні і робочі плани.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Pavlyshyn, L., Kutsov, K. Coverage of the activities of the League of Nations by the Subcarpathian media in the 1920s and 1930s: a provincial view of international politics. *Paginae historiae* 32/2, 2024. С.189-200.
2. Андрейко В. І. Специфіка становлення і розвитку чесько-словацьких міждержавних відносин 1990-х – початку 2000-х років: [монографія] / В. І. Андрейко. – Ужгород: ЗакДУ, 2011. – 247 с.
3. Атаманенко А. Етнічно строкатий світ: меншини від Версалю до сьогодні. *Історичні і політологічні дослідження: науковий журнал*. 2019. №1(64). С. 159-168. Режим доступу: <https://eprints.oa.edu.ua/8065/>
4. Любов Павлишин. Культурна дипломатія як інструмент партнерства України та Угорщини в умовах російсько-української війни. Україна –Угорщина: сучасний стан та перспективи міждержавних відносин : зб. наук. праць. Матеріали круглого столу, Київ, 20 черв. 2024 р. / За наук. ред. О. О. Рафальського, В. О. Котигоренка. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Київ– Ніжин: Видавець Лисенко М. М., 2024. 200 с. С.177-188.
5. Майданик А. І. Міграційна криза в ЄС та її вплив на безпекову ситуацію у світі. *Наукові записки студентів та аспірантів. Серія «Міжнародні відносини»*. 2020. Вип.5. С. 307-312. Режим доступу: <https://eprints.oa.edu.ua/8294/>
6. Мельник Г.М., Губицький Л.В. Шляхи порозуміння України з країнами Центрально-Східної Європи. *Україна і світ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин*. Київ: Вид. центр КНУКіМ, 2019. С.49-53.
7. Павлишин Л. Діяльність Чеського центру в Україні як приклад успішного інструменту культурної дипломатії. Політичні перетворення в країнах Центральної та Східної Європи: історикополітичні, етнонаціональні, електоральні та державно-управлінські аспекти. Матеріали наукової конференції, присвяченої 30-річчю від дня утворення кафедри політології і державного управління ДВНЗ «Ужгородський національний університет» / За заг. ред. проф. М. М. Вегеша і Ю. О. Остапця. Ужгород, 2021. 264 с. С. 126-131.
8. Павлишин Л. Зовнішня політика Чеської Республіки крізь призму історіографії. *Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Історія»*, вип. 2 (45), 2021. С. 110-122. DOI: 10.24144/2523-4498.2(45).2021.247479
9. Павлишин Л. Зовнішня політика Чеської Республіки: становлення та пріоритетні напрями розвитку (1993-2004 рр.): монографія. Ужгород, РІК-У, 2021. 224 с.
10. Павлишин Любов. Культурна дипломатія як інструмент створення позитивного іміджу держави (на прикладі діяльності Чеського центру в Україні) / Матеріали Х міжнародної науково-практичної конференції «Слов'янський світ у контексті сталого розвитку». – Чеське Будейовіце, 25 вересня 2020. С.73-80.

Допоміжна:

11. Андрейко В. Досвід Чесько-Словацького співробітництва в контексті інтеграційної стратегії України / Андрейко В. // *Studia Slovakistica*.5. Українсько-Словацькі діалоги. Літературознавство: Історія. – Ужгород: УжНУ, 2005. – С. 158-167.

12. Андрейко В. Етапи зовнішньополітичного співробітництва між Чеською і Словацькою Республіками (1993-2006 рр.) / Андрейко В. // Науковий вісник ужгородського університету, серія Історія, Випуск №18. – Ред. М. Вегеш, С. Віднянський, Д. Данилюк та ін. – Ужгород: СМТ Вісник Карпат, 2007. – 312 с.
13. Асоціація як новий формат відносин України з Європейським Союзом: політичний, правовий, економічний та інформаційний аспекти. Монографія: Копійка В.В., Дорошко М.С., Кондратенко О.Ю. та ін. К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. 389 с.
14. Белашов В. Розширення НАТО: за і проти / В. Белашов // Політика і час. – 1998. – №3 – 67 с.
15. Бжезінський З. Велика шахівниця / З. Бжезінський. – Львів – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000. – 236 с.
16. Бжезінський З. План для Європи: як розширити НАТО / З. Бжезінський // Політика і час. – 1995. – №5. – 67 с.
17. Бебик В.М. Політологія для політика і громадянина. Київ: МАУП, 2003. 424 с.
18. Бжезінський З. Велика шахівниця. Львів - Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000.
19. Віднянський С. В., Мартинов А. Ю. Об'єднана Європа: від мрії до реальності. Історичні нариси про батьків-засновників Європейського Союзу / С. В. Віднянський, А. Ю. Мартинов. – К., 2009. – 376 с.
20. Гантінгтон С. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку. Львів: Кальварія, 2006. 474 с.
21. Гелей С. Д. Політико-правові системи світу: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 345 с.
22. Генік М. А. Проблеми трансформації Центрально-Східної Європи в теорії міжнародних відносин. *Теорія міжнародної політики*. 2007. С.48-52
23. Дорошко М.С. Геополітичне середовище та геополітична орієнтація країн СНД: навч. Посібник. Київ: ЦУЛ, 2011. 204 с.
24. Європейська інтеграція: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 344 с.
25. Зеленько Г. Коаліція чи пактування: моделі взаємодії політичних еліт на постсоціалістичному просторі. *Еліти і цивілізаційні процеси формування націй*: Збірник: Т.2. К.: ТОВ УВПК „ЕксОб”, 2006. С. 253–267.
26. Лендшел М. Місцева демократія у країнах Центральної і Східної Європи. Ужгород: Мистецька лінія, 2011. 688 с.
27. Лендшел М. Передумови та особливості децентралізації влади у Центральній та Східній Європі. Політичний менеджмент: Спеціальний випуск. 2007. С. 167–178.
28. Литвин В. Подвійна виконавча влада: теорія та практика європейського півпрезиденталізму. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації*. 2009. № 3. С. 25–33.
29. Литвин В. Урядова стабільність крізь призму партійних детермінант країн Центральної Європи. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія, соціологія, філософія*. Вип.13. Ужгород: Видавництво УжНУ „Говерла”, 2009. С. 110–118.
30. Майніна М.С. Асоціація Україна-ЄС: політичні загрози та економічні можливості. *Політичне життя*. 2019. №4. С. 116-122 Режим доступу: <https://jpl.donnu.edu.ua/issue/view/252>
31. Мартинов А. Вишеградський блок перед новими випробуваннями: Демокр. Україна. 2006. 24 жовт. (№ 196). С. 4.
32. Мартинчук І. І. Основні аспекти внутрішньої політики Словацької Республіки в 1993-1998 рр. Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії. Наукові записки РДГУ. Випуск 11. Рівне: РДГУ, 2007. С. 187-197.
33. Мартинчук І. І. Регіональне співробітництво країн Центрально-Східної Європи. Збірник навчально-методичних матеріалів і наукових статей історичного факультету. Випуск 11. Луцьк: ВДУ ім. Л.Українки, 2006. С. 148-153.

34. Основи сучасної політології. Цюрупа М.В, Ясинська В.С. Видавець: Київ: Кондор. 2009. 354 с.
35. Павлишин Л.В. Особливості приєднання Чеської Республіки до НАТО. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія*. Вип. 29. – Ужгород, 2012. – С. 116 – 123.
36. Павлишин Л.В. Реалізація стратегії євроатлантичної інтеграції Чеської Республіки. *Слов'янська культура та писемність: матеріали міжнародної науково-практичної конференції КСУ*. Ужгород, 2012. С. 338 – 345.
37. Павлишин Л.В. Роль Вацлава Гавела у визначенні та формуванні основних напрямків зовнішньої політики Чеської Республіки. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія*. Вип. 26. Ужгород, 2011. С. 180 – 185.
38. Павлишин Л.В. Україна у зовнішній політиці Чеської Республіки в період становлення двостороннього міждержавного співробітництва. *Človek a spoločnosť: Internetový časopis pre pôvodné teoretické a výskumné štúdie z oblasti spoločenských vied*. Ročník 16, Číslo 3. Košice, 2013. S. 83-94. URL: <https://individualandsociety.org/storage/uploads/casopis/2013/3/ukrayina-u-zovnisnii-politici-ceskoyi-respubliki-v/ukra-na-y-zovnishnijj-politici-chesko-respybliki-v-period-stanovlennja-dvostoronnnogo-mizhderzhavnogo-spivrobotnictva.pdf>
39. Павлишин Л.В. Формування національних інтересів Чеської Республіки крізь призму її зовнішньої політики. *Слов'янський світ: минуле і сучасність: матеріали міжнародної науково-практичної конференції СЕСУ*. Ужгород, 2013. С. 227 – 235.
40. Павлишин Любов. Роль Вишеградського об'єднання у зовнішньополітичній діяльності Чеської Республіки (1993-2004 рр.). *Проблеми історії країн Центральної та Східної Європи: Збірник наукових праць*. Вип. 3. Кам'янець-Подільський, 2012. С. 193 – 206.
41. Політичні трансформації у країнах Центральної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: Навчальний посібник / Упоряд. М. Лендвел. Ужгород: Поліграфцентр “Ліра”, 2016. 464 с.
42. Стойко О. Децентралізація в країнах Східної Європи. *Держава і право: Збірник наукових праць: Юридичні та політичні науки*. К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2005. Вип. 30. С. 755–760.
43. Ткач Д.І. Сучасна Угорщина в контексті суспільних трансформацій. К.: МАУП, 2004. 480 с.
44. Троян С. С. Демократичні процеси у країнах Центрально-Східної Європи та їх роль в оптимізації транскордонного співробітництва. *Євро регіони: потенціал міжетнічної гармонізації*. Збірка наукових праць. Чернівці: Букрек, 2004. 256 с. С. 45 – 54.
45. Baylis T. Embattled Executives: Prime Ministerial Weakness in East Central Europe. *Communist and Post-Communist Studies*. 2007. Vol. 40. No. 1. P. 81–106.
46. Conrad C. Measuring government duration and stability in Central Eastern European democracies. *European Journal of Political Research*. 2010. Vol. 49. No. 1. P. 119–150.
47. Goetz K. Governmentalizing central executives in post-communist Europe. *Journal of European Public Policy*. 2001. Vol. 8. P. 864–887.
48. Goetz K. The Solitary Center: The Core Executive in Central and Eastern Europe. *Governance*. 1999. Vol. 12. No. 4. P. 425–453.
49. Lippert V. Europeanization of CEE executives: EU membership negotiations as a shaping power. *Journal of European Public Policy*. 2001. Vol. 8. No. 6. P. 980–1012.
50. Muller-Rommel F. Party Government in Central European Democracies: A Data Collection (1990–2003). *European Journal of Political Research*. 2004. Vol. 43. P. 869–893

Інформаційні інтернет- ресурси

1. Міністерство закордонних справ України. Режим доступу: <http://mfa.gov.ua>
2. Організація з безпеки та співробітництва в Європі (Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE)). Режим доступу: <http://www.osce.org>
3. Національний інститут стратегічних досліджень. Режим доступу: <https://niss.gov.ua/>

4. Організація об'єднаних Націй (United Nations) Режим доступу: <http://www.un.org/>
5. Програма розвитку ООН (UNDP). Режим доступу: <http://www.undp.org>
6. Рада Європи (Council of Europe). Режим доступу: <http://www.coe.int>
7. Центральна Європейська Ініціатива (Central European Initiative). Режим доступу: <http://www.ceinet.org>
8. Міжнародний Вишеградський фонд. Режим доступу: <https://www.visegradfund.org/>
9. Вишеградське об'єднання. Режим доступу: www.visegradgroup.org.

Навчальне забезпечення:

1. Наукова бібліотека УжНУ;
2. Наукова бібліотека ім. Міклоша Берчені, читальні зали.
3. Віртуальне навчальне середовище Moodle. Режим доступу: <https://moodle.uzhnu.edu.ua/>.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).

(потрібно підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).

(потрібно підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).

(потрібно підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).

(потрібно підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище ініціали)